

Polismyndigheten
GÄVLEBORGS LÄN

A N M Ä L A N

ARKIVEXEMPLAR
2010-07-30 12.06
2102-K18062-10
Sida: 1

Anm.upptagande p-mynd: GÄVLEBORGS LÄN Dnr: 2102-K18062-10
Enhet: MILJÖ Myndighetskod: 2102 Dnr annan p-mynd:
Anmälningdatum: 2010-07-30 kl: 09.24 Anmälningssätt: Skrivelse
Upptagen av: Miljötek. Christina Ronquist
Inskrivnen av: Miljötek. Christina Ronquist
Inskrivnen: 2010-07-30 kl: 09.24 Handl. p-mynd: GÄVLEBORGS LÄN
Enhet: MILJÖ

BROTTSPLATS Områdeskod: 9500

GÄVLEÅN, STRÖMSBORGS KRAFTVERK, GÄVLE

BROTTSTID

Måndag 2001-01-01 t.o.m Torsdag 2010-07-29

BROTT/HÄNDELSE 1.40

	Brottskod	Ant
Miljöbrott, grovt miljöbrott	8001	1
Otillåten miljöverksamhet "bryt. villkor, tillstånd etc	8005	1
Övriga brott mot miljöbalken (29:8 PUNKT 6)	8017	1
Försvårande av miljökontroll	8006	1

SAMMANDRAG

MÅLSÄGANDE: MISSTÄNKT:

ANMÄLARE: ÖVRIGT:
ÄLVRÄDDARNAS SAMORGANISATION Fritext

VITTNEN:

BILAGOR:
Skriftlig anmälan samt CD-skiva

FRITEXT

BROTTE
Miljöbrott: 29 kap 1 § punkt 4 Miljöbalken

Otillåten miljöverksamhet: 29 kap 4 § stycke 2 Miljöbalken (brytande av villkor)

Övriga brott mot miljöbalken: 29 kap 8 § punkt 6 Miljöbalken (underhåll av vattenanläggning 11 kap 17 § MB)

Försvårande av miljökontroll: 29 kap 5 § punkt 2 miljöbalken (Egenkontrollförordningen 5 och 6 §§)

HÄNDELSEN

Älvräddarnas Samorganisation har konstaterat att verksamheten vid

-----
Polismyndigheten
Box 625
801 26 GÄVLE
Tfn: 114 14
E-post:

Besöksadress: Södra Centralgatan 1
Handläggande enhet: Miljörotel
Handläggare: Miljötek. Christina Ronquist

Polismyndigheten
GÄVLEBORGS LÄN

A N M Ä L A N

ARKIVEXEMPLAR
2010-07-30 12.06
2102-K18062-10
Sida: 2

Strömsbergs kraftverk inte bedrivs enligt de villkor i tillståndet som gäller för verksamheten.

Se i övrigt skriftlig anmälan

ÖVRIGT

Till den skriftliga anmälan hör CD-skiva med dokument och fotografier.

Ärendet ska lottas på miljöåklagare REMA (840G) för beslut om FU

ANMÄLARE JURIDISK PERSON

ÄLVRÄDDARNAS SAMORGANISATION
NORRMOFLO 144, 880 30 NÄSÅKER

Organisationsnr:

Telefon:

Besöksadress:

Anmält av: CHRISTER BORG

Befattning: ORDFÖRANDE

Telefon: 0706-847431

Övriga anteckningar:

BESLUT OM FÖRUNDERSÖKNING

Datum: 2010-07-30 Beslut av: Inspektör Bo Westergren

Förundersökning inleds ej

Fu-beslut överlåtes till behörig fu-led./åkl

----- S L U T -----

Polismyndigheten

Box 625

801 26 GÄVLE

Tfn: 114 14

E-post:

Besöksadress: Södra Centralgatan 1

Handläggande enhet: Miljörotel

Handläggare: Miljötek. Christina Ronquist

Polismyndigheten i Gävleborgs län
Miljöenheten
Box 625
801 26 GÄVLE

Näsåker 2010-07-22

Anmälan om brott mot miljöbalken

Älvräddarnas Samorganisation anmäler härmed upprepade brott mot miljöbalken under åren 2002, 2005, 2007, 2008, 2009 och 2010. För åren 2001, 2003, 2004 och 2006 har vi inte kunnat kontrollera omständigheterna. **Det finns dock inget som talar för att brott inte begåtts även dessa år.**

Brotten gäller MB 11 kap. 8 § och 17 §. Även 2 kap. 3 § och 4 § är inte uppfyllda eller har inte vidtagits. Straffskalan för brott enligt MB 29 kap. 1 § 4:e stycket, 4 § 2:a stycket och 8 § 6:e stycket är böter eller fängelse i högst två år.

Eventuella andra kapitel och paragrafer som överträtts överlåter vi till Polisen att utreda.

Älvräddarnas Samorganisation

Älvräddarnas Samorganisation bildades 1974 under den tid då debatten om fortsatt vattenkraftsutbyggnad var som aktivast i Sverige. Skyddet av våra s.k. Nationalälvar kan till större delen tillskrivas det aktiva arbete som Älvräddarna utförde och fortfarande utför alltsedan den tiden. Älvräddarnas Samorganisation har över 2 500 medlemmar och har existerat som förening sedan 1974 och uppfyller därför lagtextens krav på föreningar och dess yttranderätt.

Beskrivning:

Måndag 12 juli upptäckte ett antal personer att Gavleån nedströms Strömsborgs kraftverk var torrlagd. Undertecknad fick samtal från Bernt Moberg, aktiv inom fiskevård i Gävle med omnejd. Han berättade under samtalet att han hade fotografier av torrfåran och att det hänt flera gånger tidigare enligt både honom och andra människor. **Bernt Moberg har själv den 4 juni 2007 varit vittne till samma typ av torrläggning av samma åsträcka i Gavleån.** Bernt berättade att torrläggningen berodde på att kraftverket Strömsborg inte stängts av som det borde gjorts vid de låga flöden som vid dessa tillfällen rann i Gavleån. Mängder av fisk; abborre, gädda, mört, braxen och öring låg döende i torrfåran och blev fiskmåsmat. Forssträckan som drabbas av torrläggningen är ett värdefullt reproduktionsområde för lax och öring. En torrläggning slår ut en hel årskull av fisk.

Undertecknad tog kontakt med miljödomstolen i Östersund som förvarar domen med gällande tillstånd för kraftverket Strömsborg, verksamhetsutövare Nilsson Kraft AB. Domen med villkor och vattenhushållningsbestämmelser skickades per e-post till mig. Gävle kommun äger kraftverket, men arrenderar ut det till Nilsson Kraft AB sedan 2001. Domen, med målnummer M 228-99 ger sökande tillstånd att driva vattenkraftverk med följande villkor:

[Skriv text]

1. Genom kraftverket får avledas den vattenmängd som turbinen förmår sluka, nominellt 3,3 kbm/s.
2. När vattenföringen i huvudfåran, mätt vid Strömdalens kraftverk, **understiger 6 kbm/s får kraftstationen ej vara i drift.** Allt vatten tappas då över de fasta överfallsdammarna.
3. Mätningen av vattenföringen i Gavleån skall göras vid Strömdalens kraftverk. För detaljstyrning av vattenföringen genom kraftstationen **skall sökanden anlägga en nivåvakt vid höger strand ca 10 m uppströms kanalinloppet.** Det åligger sökanden att **genom regelbundna översyner kontrollera att nivåvakten är rätt anpassad så att föreskriven minimivattenföring släpps i huvudfåran.**

Vi kunde snabbt konstatera att kraftverket inte stängts av som det skulle enligt ovan givna villkor. På platsen, samma dag den 12 juli 2010, togs bilder på nivåvakten som beskrivs under punkten 3 ovan. Man ser tydligt att det inte finns någon kabel i kabelgenomföringen; denna nivåvakt är alltså inte i funktion.

Det hela anmäldes till tillsynsmyndigheten, länsstyrelsen i Gävleborg den 14 juli via e-post och kompletterades senare.

Under tiden började fler vittnesmål i form av samtal och foton komma till vår kännedom. Det gällde andra kraftverk som drivs av samma företag, bland annat Viksjö kraftverk som tagits i drift 2010-03-03 enligt Energimyndighetens lista över godkända anläggningar för elcertifikat, trots att två av fyra villkor för lagligförklaringen av det kraftverket inte är uppfyllda än idag, fyra månader efter driftstagandet. Detta är också anmält till länsstyrelsen. Andra uppgifter gällande Åmots Bruksdamm och ålfälla samt foton från Ullfors kraftverk i Uppland pekade på att händelsen med den torrlagda Gavleån kanske inte var ett enstaka misstag, utan här verkade det snarare vara ett mönster av att se på villkoren i domar som något mer eller mindre oviktigt.

Därför har vi tagit in data från Gävle Energi AB gällande vattenföringen i Gavleån för juni-augusti (de vanligaste torrmanaderna) under åren 2002, 2005, 2007-2010. De övriga åren finns det också data på, men dessa som vi fått kunde ordnas via datoruppkoppling hemifrån av Lars Palm på Gävle Energi AB som vid tillfället hade semester. Alltså återstår att undersöka åren 2001, 2003, 2004 och 2006 för att få ett komplett underlag. **Dock är överträdelserna så pass allvarliga och ofta förekommande att vi redan nu gör polisanmälan.**

I de Excelblad vi fått finns alltså vattenföringen i Gavleån timme för timme vid punkten Tolffors, vilket enligt uppgiftslämnaren Lars Palm på Gävle Energi AB är samma vattenföring som den förbi Strömsborgs kraftverk. Samtidigt fick vi uppgifter från Lars Westman på samma företag, som timme för timme för perioden 2001-08-27 till 2010-07-20 visar när Strömsborgs kraftverk varit inkopplat mot nätägaren, det vill säga när det producerat el och därmed inte varit avslaget. **Vi har helt enkelt matchat de båda datauppgifterna timvis och kan konstatera följande:**

Under de kontrollerade åren har villkoret enligt punkt 2 ovan överträts varje år. Här följer en lista i kronologisk ordning:

Antal tillfällen (enstaka timmar under dygn eller hela dygn): 40 stycken.

2002:

2 tillfällen, 23 timmar

[Skriv text]

2005:

11 tillfällen, 264 timmar

2007:

3 tillfällen, 40 timmar

2008:

8 tillfällen, 146 timmar

2009:

6 tillfällen, 128 timmar

2010:

6 tillfällen, 133 timmar

Summa timmar: 734 eller drygt 30 dygn. Av dessa är 27 heldygn, vilket förekommit alla år utom 2002.

Metoden att på detta sätt ta fram överträdelserna har kontrollerats mot de två tillfällen som vi har datumangivelser på, 12-14 juli 2010 och 4 juni 2007. Vi kan konstatera att vi via matchningsmetoden kan verifiera dessa datum i våra data. Alltså bör även de andra datumen vara riktiga.

Vår bedömning

I fallet med Strömsborg kan vi konstatera att villkoren överträts med regelbundenhet varje år vi kunnat kontrollera. I villkoren, punkt 3 ovan, **menas med nivåvakt en form av automatik, som sökande har skyldighet att via regelbunden översyn kontrollera funktionen på.** Det är ostridigt att denna automatik åtminstone under de kontrollerade åren inte fungerat. Att automatiken fallerat och att det är manuella observationer på plats, eventuellt påkallade av andra, som gjort att kraftverket stängts av, visas av att det i de flesta fall av överträdelser som pågått endast ett antal timmar och inte heldygn, gått några timmar innan kraftverket stängts av. På samma sätt kan man se att kraftverket, när flödet senare tillåter drift, många gånger är fortsatt avstängt under flera timmar och ibland dagar. Det är ett signum för manuell kontroll; automatik uppför sig inte på så vis. **Alltså har villkoren i punkt 3 ovan inte följts med avseende på översyn och kontroll.**

Verksamhetsutövaren är skyldig att följa tillstånd och villkor meddelade enligt miljöbalken, oavsett om tillsynsmyndigheten agerar eller inte. Enligt MB 11 kap. 8 § är den som vill driva vattenverksamhet som kan skada fisket skyldig att utan ersättning vidta och för framtiden underhålla behövliga anordningar för fiskens framkomst eller fiskets bestånd, släppa fram vatten för ändamålet samt iaktta de villkor eller förelägganden i övrigt som på grund av verksamheten kan behövas till skydd för fisket i det vatten som berörs. Detta är *"Särskilda förutsättningar för vattenverksamhet"* och **kan ses som något av en portalparagraf för just vattenverksamhet.** I detta fall har verksamhetsutövaren flagrant brutit mot denna portalparagraf under samtliga kontrollerade år.

Vidare vill vi också peka på de fem förelägganden och mer än sjuoton övriga dokument som finns hos länsstyrelsen angående driften av Nilsson Kraft AB:s liknande kraftanläggningar i Gävleborgs län. Det är tydligt att företaget, trots inkomster på mer än 2 miljoner kronor varje år från elcertifikat förutom inkomsterna på elförsäljningen, inte prioriterar underhåll på sina anläggningar. Detta har bland annat fått till följd ett dammbrott i Bresiljeån år 2006 med torrläggning av sjösystem som följd och vi har

[Skriv text]

också uppmärksammat länsstyrelsen i Uppsala att bolagets anläggning i Ullfors är kraftigt eftersatt vad gäller underhåll och att ett dammluckebrott på den platsen inte skulle förvåna oss. I det fallet hotas sjön Tämnaren att tömmas.

I en intervju i tidningen Gefle Dagblad säger Per Nilsson, ägare och representant för företaget att citat: "Det har inget med miljön att göra". Kommentaren avser vår anmälan till länsstyrelsen att han i Viksjö inte följer givna tillstånd enligt miljöbalken för driften av anläggningen.

Sammantaget anser vi att det är uppenbart att Nilsson Kraft AB tar lätt på de bestämmelser och villkor som meddelats enligt miljöbalken och som är en förutsättning för driften av hans anläggningar. I fallet med Strömsborg som vår polisanmälan gäller har han brutit i egenkontrollen och brutit mot villkoren i domen för kraftverket. Straffskalan för brott enligt MB 29 kap. 1 § 4:e stycket, 4 § 2:a stycket och 8 § 6:e stycket är böter eller fängelse i högst två år.

Med tanke på att överträdelserna fått till följd att Gavleån vid upprepade tillfällen torrlagts med omfattande fiskdöd till följd hoppas vi att åtal skyndsamt väcks gällande ovanstående.

Vi skulle också med avseende på övriga vittnesmål om statusen på underhållet i Nilsson Kraft AB:s övriga anläggningar och även dokument från Gävleborgs länsstyrelse vilja undersöka vilka lagrum som eventuellt kan vara tillämpliga för att helt skilja företaget från vattenverksamhet av detta slag.

Näsåker 2010-07-22

Christer Borg
Ordförande Älvräddarnas Samorganisation
Norrmofo 144
880 30 NÄSÅKER

Bilagor:

Dom gällande Strömsborgs kraftverk.

Excelblad från Gävle Energi AB visande vattenföring i Gavleån.

Excelblad från Gävle Energi AB visande produktionstimmar för Strömsborgs kraftverk.

Bild på nivåvakt, taget 12 juli 2010.

Bilder från Gavleån, 12 juli 2010, 7 stycken.

Beskrivning av nivåvakt från samrådsunderlag från sökande.

Anmälan till länsstyrelsen 2010-07-14.

Komplettering av anmälan till länsstyrelsen, 2010-07-14.

Beslut föreläggande om åtgärder vid ett antal av Nilssons verk, Gävleborgs länsstyrelse 2006-10-18.

<http://gd.se/nyheter/gavle/1.2192860-nilsson-kraft-anmala-igen> , länk intervju med Nilsson Kraft AB.

SÖKANDE

Gävle kommun, 801 84 GÄVLE
Ombud: David Eldrot, samma adress

SAKEN

Ansökan om tillstånd att anlägga minikraftverk i Gavleån vid Strömsborg, Gävle kommun, Gävleborgs län

---

DOMSLUT

Tillstånd

Miljödomstolen lämnar sökanden tillstånd

att för utnyttjande av vattenkraften i Gavleån i Strömsborg på fastigheterna Gävle Villastaden 2:1, 5:1, 5:2 och Gävle Vallbacken 28:1 (koordinater i rikets nät x=672903 y=157266) anlägga ett nytt kraftverk med tilloppskanal, regleringsdamm ombyggd med nya kanalluckor, kraftstation, utloppstunnel och utloppskanal,

att genomföra upprensning av den gamla inloppskanalen,

att utgräva utloppskanalen mellan sugrörsutloppet och tunneln och därefter täcka kanalen med betongblock som överfylls,

samt att efter utförd ombyggnad och nybyggnad ta i anspråk och tillgodogöra sig fallhöjden mellan nivåerna +7,30 m (uppströms vattenytan) och +3,2 m (nedströms vattenytan), samt bedriva regleringen av vattenframrinningen enligt nedan angivna vattenhushållningsbestämmelser.

Villkor för tillståndet

Byggnadsarbeten

Arbetena skall utföras i huvudsaklig överensstämmelse med ansökan som den slutligen utformats enligt redogörelse nedan under rubriken "Beskrivning av arbetena" och "Förhållanden under byggnadstiden".

527:42

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 708	Storgatan 6	063-15 06 00	063-15 06 88	Måndag -- fredag
831 28 ÖSTERSUND				09.00-12.00 13.00-15.00

Vattenhushållnings- och kontrollbestämmelser

För företaget skall gälla följande vattenhushållnings- och kontrollbestämmelser.

1. Genom kraftverket får avledas den vattenmängd som turbinen förmår sluka, nominellt 3,3 m³/s.
2. När vattenföringen i huvudfåran, mätt vid Strömdalens kraftverk, understiger 6m³/s får kraftstationen ej vara i drift. Allt vatten tappas då över de fasta överfallsdammarna.
3. Mätningen av vattenföringen i Gavleån skall göras vid Strömdalens kraftverk. För detaljstyrning av vattenföringen genom kraftstationen skall sökanden anlägga en nivåvakt vid höger strand ca 10 m uppströms kanalinloppet. Det åligger sökanden att genom regelbundna översyner kontrollera att nivåvakten är rätt anpassad så att föreskriven minimivattenföring släpps i huvudfåran.

Muddermassor m.m.

Innan grävningsarbetena påbörjas skall sökanden i samråd med Gävle kommuns byggnads- och miljöförvaltning undersöka jordmassornas föroreningsinnehåll och radioaktivitet och därefter med ledning av resultatet av undersökningen avgöra lokaliseringen av uppläggningsplats för massorna.

Fiske

1. Som kompensation för de skador på fiske och fiskbestånd som uppkommer skall sökanden enligt 11 kap 8 § miljöbalken till fiskeriverket betala en årlig avgift som motsvarar kostnaden för utsättning av 200 stycken utvandringfärdiga havsöringsmolt i Gavleån.
2. Grumlande arbeten får inte utföras under tiden 15 maj - 31 juni och 1 september - 31 oktober.

Arbetstid

I denna dom medgivna arbeten skall vara utförda inom fem (5) år från det att domen vunnit laga kraft i tillståndsdelen vid äventyr att tillståndet eljest förfaller.

Övriga frågor

Miljökonsekvensbeskrivning

Den av sökanden gjorda miljökonsekvensbeskrivningen godkänns.

Strömfallsfastighet

Rätten till tillgodogörandet av vattenkraften skall för framtiden vara förenad med fastigheten Gävle Villastaden 5:1.

Besiktning

Sedan arbetena utförts skall jämlikt 26 kap 8 § besiktning ske av det tillståndsgivna företaget. Besiktningsman förordnas av länsstyrelsen i Gävleborgs län efter anmälan av sökanden.

Oförutsedd skada

Om till följd av de tillstånd som lämnats i denna dom vållas skador som miljödomstolen inte har förutsett, får anspråk på grund härav framställas genom anmälan till miljödomstolen inom fem (5) år efter utgången av den i denna dom bestämda arbetstiden.

Begränsning av ersättningsrätten

Miljödomstolen fastställer den förlust som tillståndshavaren enligt 31 kap 22 och 23 §§ miljöbalken är skyldig att underkasta sig utan ersättning till en tjugondel (1/20) av produktionsvärdet av den vattenkraft som enligt tillståndet kan uttas vid kraftverket.

Rättegångskostnader

Sökanden förpliktas att ersätta länsstyrelsen dess rättegångskostnader med sextontusen (16 000) kr avseende arbete, jämte 6 procent ränta därpå från denna dag tills betalning sker.

Sökanden skall betala miljödomstolens kostnader för målet enligt redovisningsräkning från domstolens kansli.

Prövningsavgiften fastställs till samma belopp som fastställts i beslut 1999-12-30, d v s 10 000 kr.
